

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(профектор з науково-педагогічної роботи)

Афанасьєв М.В.

Ринок праці

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**
Спеціальність **051 «Економіка»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський) рівень**
Освітня програма **«Управління персоналом та економіка праці»**

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри
економіки та соціальних наук

Назарова Галина Валентинівна

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри економіки та соціальних наук
Протокол № 1 від 27.08.2019 р.

Розробники:

Писаревська Ганна Іллівна, к.е.н., доц. кафедри економіки та соціальних наук,
Касьмін Денис Сергійович, к.е.н., викл. кафедри економіки та соціальних наук

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Ефективне вирішення проблем та практичних завдань щодо розподілу трудових ресурсів можливе за умови творчого використання наукових досягнень у галузі ринку праці, що досліджує систему організації найманої праці на основі ринкових законів, яка включає роботодавців, що пред'являють попит на працю, найманих працівників, що формують на цьому ринку пропозицію праці, а також механізми й інститути узгодження інтересів працівників та роботодавців.. Це обумовило актуальність ґрунтовного вивчення ринку праці. Вивчення дисципліни дає можливість студентові набути досвіду: дослідження теорії і світового досвіду функціонування ринку праці; самостійно використовувати ці знання у практиці регулювання механізмів ринку праці на рівні підприємства, галузі, та національної економіки, а також розробляти та обґрунтовувати науково-практичні рекомендації щодо його удосконалення.

Мета навчальної дисципліни: вивчення студентами теоретичних засад та набуття практичних навичок щодо механізмів регулювання механізмів ринку праці на макро- і мікро-рівні, які є необхідними для вільного володіння практикою дослідження закономірностей функціонування ринку праці.

Курс	4	
Семестр	7	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	30
	семінарські, практичні	34
Самостійна робота		86
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Економіка праці та соціально-трудова відносини	Облік і аналіз персоналу
Організація праці	Маркетинг
Економіка підприємства	Мотивування персоналу
Менеджмент	Проектування трудових процесів
Макроекономіка	Соціальна економіка та політика
Мікроекономіка	Стратегічне управління
Демографія	Управління трудовим потенціалом
	HR-менеджмент
	Кадрове діловодство

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність визначати загальні положення щодо ролі і місця ринку праці в економічній системі	Вміти визначати механізм функціонування та саморегулювання ринку праці
Здатність організувати проведення моніторингу ринку праці	Вміти діагностувати та прогнозувати стан ринку праці
Здатність визначати основи державного регулювання ринку праці, попиту, пропозиції, зайнятості і безробіття	Вміти аналізувати співвідношення попиту та пропозиції робочої сили і розробляти пропозиції щодо впливу на зміну цього співвідношення
Здатність визначати основні напрямки державної політики зайнятості населення	Вміти застосувати набуті знання в практичній діяльності щодо реалізації державної політики регулювання ринку праці, зокрема зайнятості населення.
Здатність визначати поняття зайнятості та безробіття, його види і різновиди; його причини в Україні, методи боротьби з ним, соціально – економічні наслідки безробіття	Вміти аналізувати зайнятість населення по галузях і сферах народного господарства, формах власності; продуктивності і рівня оплати праці, використання робочого часу, обсягів прихованого безробіття, процесів вивільнення робочої сили
Здатність визначати інфраструктуру ринку праці і її інститути	Вміти систематизувати основні функції інститутів ринку праці в системі регулювання соціально-трудова відносин
Здатність використовувати гнучкі форми зайнятості на ринку праці	Вміти визначати проблеми ринкової економіки, які дозволяє вирішити використання гнучких форм зайнятості
Здатність використовувати основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці у практичній діяльності	Вміти обґрунтовувати стан інтеграції України у міжнародний ринок праці та аналізувати стан робочої сили за кордоном
Здатність аналізувати стан ринку праці України, його особливості	Вміти узагальнювати результати аналізу, прогнозу, визначати сучасні тенденції на ринку праці та розробляти пропозиції щодо його покращення

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

«Ринок праці в економічній системі та його регулювання в Україні»

Тема 1. Ринок праці та його місце в економічній системі

1.1. *Ринок праці: суть, зміст і структура.* Ринок праці як система економічних відносин, його економічне та соціальне значення. Сутність ринку праці (об'єкт, предмет, завдання). Основні елементи ринку праці. Ринок праці – його ресурсний і товарний характер та особливості.

1.2. *Умови виникнення ефективного функціонування сучасного ринку праці.* Основні умови існування ринку праці. Маркетинговий підхід до вивчення кон'юнктури ринку праці. Умови функціонування ринку праці та їх ефективність.

1.3. *Функції та сегментація ринку праці.* Основні функції ринку праці та їх класифікація. Сутність сегментації ринку праці. Критерії оцінки сегментації та їх характеристика. Розподіл ринку праці з точки зору ланки суспільного виробництва.

Розподіл ринку праці з точки зору умов конкуренції. Виділення сегментів з низькою конкурентоспроможністю: молодь, жінки з дітьми, інваліди третьої групи тощо.

1.4. Державне регулювання ринку праці в Україні. Основні показники оцінювання ринку праці. Процеси, що відбуваються на ринку праці та пов'язані з державним регулюванням види регулювання ринку праці з боку держави та їх класифікація. Механізм державного регулювання ринку праці в Україні. Державні контракти. Механізм укладання державних контрактів між державою та підприємствами. Правові важелі державного регулювання через внесення змін до законодавчих актів. Адміністративні важелі регулювання ринку праці та їх класифікація. Головні нормативні акти регулювання ринку праці в Україні та їх класифікація. Баланс ринку праці та його розрахунок. Економічні важелі державного регулювання ринку праці. Адміністративні важелі державного регулювання ринку праці.

Тема 2. Механізми саморегулювання і функціонування ринку праці

2.1. Класичні моделі ринку праці. Регулююча роль попиту і пропозиції на ринку праці. Ціна товару "робоча сила". Сутність взаємодії попиту і пропозиції на робочу силу. Характеристика чисто конкурентного ринку праці. Характеристика класичних моделей ринку праці: чисто конкурентний ринок праці, монопольний ринок праці, моделі за участі дії профспілок, модель двосторонньої монополії та їх характерні риси. Пряма еластичність попиту на робочу силу. Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту на працю і науково-технічний прогрес.

2.2. Зарубіжні моделі ринку праці. Сутність і характеристика зарубіжних моделей ринку праці. Фактори системи підготовки та перепідготовки, що впливають на формування зарубіжних моделей ринку праці. Особливості та характеристика основних зарубіжних моделей: Японська модель ринку праці; модель США; Шведська модель. Особливості та характеристика основних зарубіжних моделей.

Тема 3. Індивідуальна пропозиція на ринку праці

3.1. Загальна схема ринку праці. Взаємодія ринку капіталу, ринку праці та ринку виробників. Складові індивідуальної пропозиції на ринку праці: час роботи, якість праці та її інтенсивність.

3.2. Індивідуальна пропозиція робочої сили. Функція корисності. Гранична норма заміни доходу на відпочинок. Криві байдужості та бюджетна лінія. Гранична норма ринкової заміни. Поняття нетрудового доходу та його вплив на положення бюджетної лінії. Карта байдужості. Класична теорія пропозиції робочого часу. Ефект доходу та ефект заміни. Деякі практичні висновки відносно класичної теорії пропозиції робочого часу. Законодавче регулювання робочого часу в Україні та в інших країнах. Фактори, що впливають на індивідуальне рішення щодо пропозиції робочого часу.

3.3. Пропозиція інтенсивності праці та якості робочої сили. Поняття "робоча сила" і "людський капітал". Фактори, що характеризують якість робочої сили. Особливості товару "робоча сила" на ринку праці. Залежність рівня заробітної плати від рівня освіти. Теорія людського капіталу. Складові рішення про інвестиції в людський капітал. Визначення сучасної вартості майбутніх платежів. Визначення привабливості капіталовкладень в освіту.

Тема 4. Сукупна пропозиція на ринку праці

4.1. Сукупна пропозиція робочої сили: джерела і фактори її формування. Вузкий і широкий підходи до визначення попиту та пропозиції на ринку праці. Поняття сукупної пропозиції робочої сили. Схема зайнятості робочої сили. Джерела сукупної пропозиції робочої сили. Потоки пропозиції робочої сили. Структурно-функціональний аналіз пропозиції робочої сили. Поняття "економічно-активне", "економічно-неактивне населення" і "трудова потенція". Якісний склад пропозиції робочої сили: за категоріями населення, віком, статтю, професіями, кваліфікацією.

4.2. *Сегментація робочої сили. Ознаки сегментації робочої сили.*

4.3. *Регіональні аспекти попиту і пропозиції робочої сили. Особливості попиту і пропозиції робочої сили по регіонам України.*

4.4. *Регулювання пропозиції робочої сили. Обсяги пропозиції, структура, особливості формування і завдання з регулювання відповідно до попиту на робочу силу в умовах ринкової трансформації економіки України.*

Тема 5. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу

5.1. *Попит на робочу силу. Сутність індивідуального попиту на робочу силу. Ринок робочих місць. Вимоги робочих місць до якості робочої сили. Циклічний характер попиту на робочу силу в зв'язку з циклічністю економічного і технічного розвитку. Коротко- та довгостроковий попит на робочу силу. Свобода підприємництва, економічні інтереси та конкуренція роботодавців за робочу силу як умова функціонування ринку праці. Гранична продуктивність. Закон граничної віддачі. Сукупний попит на ринку праці.*

5.2. *Фактори впливу на попит робочої сили. Фактори, які впливають на обсяги індивідуального попиту на робочу силу. Аналіз попиту на робочу силу. Регіонально-галузевий аналіз попиту на робочу силу. Пряма еластичність попиту на робочу силу. Перехресна еластичність попиту на працю. Їх практичне значення.*

Тема 6. Зайнятість населення

6.1. *Поняття зайнятості населення, її види і форми. Сучасне поняття зайнятості. Комплексність проблеми зайнятості. Законодавче визначення зайнятості в Україні. Економічна та соціальна сутність зайнятості. Функції зайнятості. Показники зайнятості. Концептуальний поділ зайнятості. Класифікація основних форм зайнятості. Продуктивна, ефективна, нерегламентована зайнятість. Принципова основа нелегальної та нерегламентованої форм зайнятості. Економічне і соціальне значення цих форм зайнятості. Практичні кроки щодо зменшення обсягів нерегламентованої зайнятості.*

6.2. *Сучасні тенденції і перспективи зайнятості населення в Україні. Основні тенденції у розвитку зайнятості в Україні та їх чинники. Вплив диференціації доходів на зайнятість. Самозайнятість як важливий напрямок політики держави на ринку праці*

6.3. *Світові структурні зрушення у сфері зайнятості. Типи структури зайнятості: інформаційна модель та інформаційно-індустріальна модель*

6.4. *Основні принципи і напрямки державної політики зайнятості. Основні принципи зайнятості. Активна та пасивна політики зайнятості. Напрямки державної політики зайнятості населення.*

Тема 7. Безробіття, його форми і причини

7.1. *Безробіття, його види і показники. Сутність безробіття. Диференціація безробіття за видами та її практичне значення. Приховане і часткове безробіття та його наслідки. Відмінності у визначенні безробітної особи за Законом України "Про зайнятість населення" та за міжнародними нормами. Показники безробіття.*

7.2. *Причини і соціально-економічні наслідки безробіття. Економічні і соціальні наслідки безробіття. Основні причини безробіття в Україні. Причини особливої небезпеки для економіки і соціального становища хронічного безробіття. Економічні теорії, які пояснюють причини безробіття. Безробіття і макроекономічні показники. Природний рівень безробіття. Безробіття і обсяг ВВП (закон Оукена). Безробіття і інфляція (крива Філіпса). Основні напрями державних заходів щодо скорочення рівня безробіття. Два можливі підходи держави до скорочення безробіття: американський та шведський.*

7.3. *Соціальний захист населення. Соціальний захист безробітних. Головні принципи соціального захисту безробітних. Джерела виплати допомоги з безробіття, умови виплати, терміни виплати, розміри виплати, умови не виплати, компенсації і гарантії при втраті роботи. Пільгові умови працевлаштування, їх практичне застосування.*

Тема 8. Внутрішньофірмовий ринок праці

8.1. *Внутрішньофірмовий ринок праці: поняття, причини виникнення, переваги.* Роль і функції внутрішньофірмового ринку праці в процесах, що проходять на сукупному ринку праці. Особливості внутрішньофірмового ринку праці. Причини його виникнення.

8.2. *Дисбаланс на ринку праці. Рух кадрів і його стабілізація.* Дисбаланс на внутрішньофірмовому ринку праці. Дефіцит і надлишок робочої сили на внутрішньофірмовому ринку праці. Маркетинг внутрішньофірмового ринку праці. Державні заходи щодо пом'якшення негативних наслідків вивільнення працівників, підтримка вітчизняного товаровиробника. Розвиток персоналу та організація внутрішньофірмової системи навчання

8.3. *Пристосування кадрів до змін на підприємстві.* Методи пристосування внутрішньофірмової пропозиції робочої сили до економічних змін.

Змістовий модуль 2.

«Особливості ринку праці в Україні та сучасному світі»

Тема 9. Гнучкий ринок праці

9.1. *Поняття жорсткості і гнучкості ринку праці.* Поняття гнучкості та жорсткості ринку праці, їх характеристики. Фактори впливу на гнучкість ринку праці. Зв'язок гнучкості зі вторинним ринком праці.

9.2. *Гнучкі форми зайнятості.* Заходи щодо посилення гнучкості ринку праці. Проблеми ринкової економіки, які можна розв'язати з застосуванням гнучких форм зайнятості. Гнучкі форми зайнятості та їх роль у державному регулюванні зайнятості. Види гнучких форм зайнятості. Нестандартні режими робочого часу: неповний робочий день та його різновиди, гнучкий робочий рік, стиснутий робочий тиждень, режими гнучкого робочого часу. Надомна праця. Тимчасовий найм та його форми. Методи посилення гнучкості витрат на робочу силу.

Тема 10. Правове забезпечення ринку праці

10.1 *Конституційні норми державного регулювання ринку праці та зайнятості в Україні.* Права громадян України та іноземців щодо зайнятості і соціального захисту, викладених у Конституції України.

10.2. *Закон України «Про зайнятість населення».* Причини його багаторазового коригування, відповідність міжнародним нормам. Виключне право громадян розпоряджатися своїми здібностями до праці, відповідальність держави за створення умов для реалізації прав громадян на працю. Підходяща робота. Додаткові гарантії зайнятості для окремих категорій населення. Компенсації і гарантії при втраті роботи.

10.3. *Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».* Принципи страхування. Суб'єкти страхування. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, джерела його утворення. Обчислення страхового стажу. Розміри допомоги з безробіття та часткового безробіття. Допомога в період професійної підготовки. Дотації роботодавцю на створення нових робочих місць. Забезпеченість незастрахованих осіб.

10.4. *Інші нормативні акти державного регулювання зайнятості.* Інші нормативні документи, що регулюють зайнятість населення і безробіття, затверджені Кабінетом Міністрів України. Контроль за додержанням законодавства України про зайнятість населення. Форми міжнародних норм зайнятості і соціального захисту. Умови їх дійсності на національних рівнях. Конвенція МОП стосовно зайнятості, безробіття та соціального захисту, ратифікована Україною. 10.1. Конституційні норми державного регулювання ринку праці і зайнятості в Україні.

Тема 11. Інформаційно-аналітичне і наукове забезпечення ринку праці

11.1. Розвиток системи інформаційного забезпечення державного регулювання ринку праці в Україні. Еволюція інформаційного забезпечення ринку праці в Україні. Комп'ютеризація інформаційно-аналітичного процесу в державній службі зайнятості.

11.2. Методи інформаційного забезпечення державного регулювання ринку праці та зайнятості в Україні. Методи інформаційного забезпечення ринку праці. Державна (адміністративна) статистична звітність, сфера її застосування, переваги і недоліки. Вибіркове обстеження домогосподарств з питань економічної активності населення. Метод вибіркового перевірок суб'єктів господарювання державною службою зайнятості. Дані перепису населення.

11.3. Аналіз, наукове забезпечення, моніторинг та прогнозування ринку праці і зайнятості в Україні. Наукове забезпечення державного регулювання зайнятості населення в Україні. Наукові установи України, що займаються проблемами ринку праці та зайнятості. Моніторинг зайнятості. Теоретико-методологічний аналіз проблем зайнятості. Прогнозування основних тенденцій на ринку праці.

Тема 12. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці

12.1. Методи і міри державного регулювання ринку праці. Єдність економічних, правових і організаційних методів регулювання ринку праці. Сучасні теорії впливу на ринку праці. Використання ринкового механізму в справі державного регулювання зайнятості. Вплив на зайнятість виробництва суспільних благ, а також трансфертів, субсидій і податків.

12.2. Державне регулювання ринку праці. Недержавні структури сприяння зайнятості. Державний фонд сприяння зайнятості населення. Джерела його утворення і напрями витрат, підпорядкування, переваги і недоліки. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Недержавні структури сприяння зайнятості.

12.3. Соціальний захист на ринку праці. Соціальний захист. Фінансування створення додаткових робочих місць, громадських робіт, професійної підготовки кадрів на підприємствах.

Тема 13. Активна і пасивна політики держави на ринку праці

13.1. Активна політика ринку праці: мета, джерела фінансування, регіони поширення, основні напрямки. Сутність активної політики держави в галузі зайнятості. Активні заходи держави на ринку праці і джерела їх здійснення. Профорієнтація, профпідготовка, перекваліфікація і підвищення кваліфікації персоналу в системі активних заходів, їх роль і недоліки, що мають місце в Україні. Роль громадських робіт у заходах щодо запобігання безробіття. Розширення сфери докладання праці за рахунок введення в дію нових робочих місць та поширення гнучких форм зайнятості. Державне сприяння самозайнятості. Організація лізингу. Працевлаштування за контрактами тимчасового найму та через підприємства тимчасового найму. Підтримка населення у відкритті власної справи.

13.2. Пасивна політика зайнятості. Поширеність допомоги по безробіттю. Сутність і вплив на зайнятість пасивних методів в умовах України. Раціональне співвідношення витрат на активні і пасивні заходи. Державна і регіональна програма зайнятості. Їх розробка, узгодження, схвалення, моніторинг виконання, недоліки в практичній реалізації. Функції допомоги.

Тема 14. Органи державного впливу на ринок праці

14.1. Принципи державної політики в сфері зайнятості. Функції держави на ринку праці. Взаємозв'язок методів державного регулювання зайнятості. Принципи державної політики України в сфері зайнятості. Склад державних органів регулювання ринку праці. Інфраструктура ринку праці, її мета і функції.

14.2. *Обов'язки Державної служби зайнятості України.* Система державної служби зайнятості, її функції, права, обов'язки, чим вони визначаються. Структура та статус державної служби зайнятості. Міжнародні принципи, на яких базується діяльність державної служби зайнятості та її взаємодія з іншими органами держави, влади і суб'єктами інфраструктури ринку праці та підприємствами. Оцінка ефективності роботи системи Державної служби зайнятості та показники її діяльності.

14.3. *Міністерство соціальної політики України.* Міністерство соціальної політики України, його функції та обов'язки. Взаємодія з іншими органами влади.

Тема 15. Профспілки та підприємці на ринку праці

15.1. *Поняття профспілок. Нормативно-правове регулювання їх діяльності.* Профспілки — головний суб'єкт соціального партнерства. Функції профспілок і першочергові завдання. Профспілки і соціально-трудова відносина. Вплив профспілок на зайнятість і заробітну плату. Профспілки і страйк.

15.2. *Структура і функції профспілок України.* Функції профспілок і першочергові завдання. Функції профспілок.

15.3. *Профспілки на ринку праці.* Моделі колективних переговорів і страйку. Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринку праці

15.4. *Підприємці та їх спілка на ринку праці.* Підприємці та їх спілка на ринку праці, види, роль і функції. Спілки підприємців України.

Тема 16. Міжнародне співробітництво та інтеграція у світовий ринок праці в період посилення глобалізації

16.1. *Роль глобалізації у розвитку сучасного світу та її сутність. Вплив глобалізації на зайнятість і соціально – трудові відносина.* Сутність економічної глобалізації. Глобалізація і загострення міжнародної конкуренції. Глобалізація та її вплив на ринок праці. Глобалізація і доходи працівників. Намагання роботодавців знижувати заробітну плату. Проблематичність принципу “однакові оплати за однакову працю”. Загроза регулюванню ринку праці і децентралізації колективних переговорів.

16.2. *Глобалізація і МОП. Цілі, завдання, структура, пріоритетні напрямки діяльності МОП. Методи роботи МОП і основні сфери діяльності. Україна і МОП.* Міжнародна організація праці (МОП), її цілі, завдання, органи, методи роботи. Підвищення ролі МОП у період посилення глобалізації у сфері зайнятості, безробіття, соціального захисту. Стан інтеграції України у міжнародний ринок праці. Робоча сила України за кордоном: чисельність, оплата праці, умови праці та перебування. Захист національного ринку праці від негативних наслідків глобалізації.

Тема 17. Особливості національного ринку праці України

17.1. *Вплив структурної перебудови економіки на формування ринку праці.* Аналіз сучасного стану зайнятості і безробіття в Україні. Особливості та етапи формування ринку праці. Вплив реформування заробітної плати на стан зайнятості і безробіття. Соціально-демографічні групи населення та їх роль і місце в сфері ринку праці. Економічна і соціальна функція молоді. Проблеми якості робочої сили в Україні. Роль органів державного управління в підвищенні якості робочої сили. Необхідність підвищення якості загальної і вищої освіти.

17.2. *Структура зайнятості та безробіття.* Причини молодіжного безробіття. Особи середнього віку (30–49 років). Особи передпенсійного віку. Зайнятість пенсіонерів і підлітків. Фактори впливу на рівень зайнятості пенсіонерів та підлітків. Зайнятість жінок і причини їх безробіття та незайнятості. Особливості структури зайнятості та негативні тенденції в структурі зайнятості населення в Україні. Причини і наслідки цих тенденцій. Напрями державної політики щодо їх подолання.

17.3. *Входження України у всесвітній ринок праці.* Тенденції та перспективи входження України у всесвітній ринок праці.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 20 тестів та 3 ситуаційних задач.

Ситуаційні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки і компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в табл. 1

Таблиця 1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Розподіл балів за тижнями згідно технологічної карти подано в табл. 2

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Презентація	Перевірка домашніх завдань	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1 Ринок праці в економічній системі та його регулювання в Україні	Тема 1. Ринок праці та його місце в економічній системі	1 тиждень	0,5							0,5
	Тема 2. Механізми саморегулювання і функціонування ринку праці	2 тиждень	0,5		0,5		1			2
	Тема 3. Індивідуальна пропозиція на ринку праці	3 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 4. Сукупна пропозиція на ринку праці	4 тиждень	0,5	0,5			1	5		7
	Тема 5. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу	5 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 6. Зайнятість населення	6 тиждень	0,5	0,5			1			2
	Тема 7. Безробіття, його форми і причини	7 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 8. Внутрішньофірмовий ринок праці	8 тиждень	0,5	0,5			1		8	10
Змістовий модуль 2. Особливості ринку праці в Україні та сучасному світі	Тема 9. Гнучкий ринок праці	9 тиждень	0,5		0,5					1
	Тема 10. Правове забезпечення ринку праці	10 тиждень	0,5	0,5			1			2
	Тема 11. Інформаційно-аналітичне і наукове забезпечення ринку праці	11 тиждень	0,5	0,5				5		6
	Тема 12. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці	12 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 13. Активна і пасивна політики держави на ринку праці	13 тиждень	0,5	0,5			1			2
	Тема 14. Органи державного впливу на ринок праці	14 тиждень	0,5	0,5		10				11
	Тема 15. Профспілки та підприємці на ринку праці	15 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 16. Міжнародне співробітництво та інтеграція у світовий ринок праці в період посилення глобалізації	16 тиждень	0,5		0,5		1		8	10
	Тема 17. Особливості національного ринку праці України	17 тиждень	1		0,5					1,5
	Іспит									40
Усього			9	6	2	10	7	10	16	100

5. Рекомендована література

5.1. Основна

1. Волкова О.В. Ринок праці. Навчальний посібник / О. В. Волкова. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 624 с
2. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч.-метод. посібник / Н. І. Єсінова. – Х. : ХДУХТ, 2017. – 189 с.
3. Петюх В. М. Ринок праці : навч. посібн. / Петюх В. М. – К. : КНЕУ, 1999. – 288 с.
4. Чернявська О.В. Ринок праці: нав. посіб. 2-ге вид.перероб. та доп. / О. В. Чернявська - К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 522 с

5.2. Додаткова

5. Акіліна О. В. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посібн. / О. В. Акіліна, Л. М. Ільїч. – К. : Алерта, 2010. – 733 с.
6. Березюк А. М. Економіка праці й соціально-трудова відносина : навч. посібн. / А. М. Березюк, С. М. Мельніков, О. С. Попов ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". – Х. : ХАІ, 2011. – 105 с.
7. Гаврилук Л. А. Економіка праці і соціально-трудова відносина : навч. посібн. / Л. А. Гаврилук, А. Л. Бержанір, М. І. Дяченко ; за ред. проф. Л. А. Гаврилюка ; Уман. нац. ун-т садівництва. – Умань : [б. в.], 2011. – 416 с.
8. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підручник / О. А. Грішнова. – 5-те вид., оновлене. – К. : Знання, 2011. – 390 с.
9. Гриньова В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посіб. / В. М. Гриньова. – К. : Знання, 2010. – 310 с.
10. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посібн. / за ред. Г. В. Назарової. – К. : Знання, 2012. – 573 с.
11. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підручник / А. М. Колот [та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук., проф. А. М. Колота ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2009. – 711 с.
12. Іляш О. І. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посібн. / О. І. Іляш, С. С. Гринкевич. – К. : Знання, 2010. – 476 с.
13. Лукашевич В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посібн. / В. М. Лукашевич. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Львів : Новий Світ-2000, 2010. – 422 с.
14. Рынок труда : учебник / под ред. Буланова В. С., Волгина Н. А. – М. : Экзамен, 2000. – 422 с.

5.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

15. Державний комітет статистики України. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
16. Журнал "Управление персоналом" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.top-personal.ru/>.
17. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
18. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. Режим доступу : <http://www.idss.org.ua/>.
19. Співтовариство кадровиків і спеціалістів з управління персоналом. Режим доступу : <http://hrliga.com/>.